

2. Sekcja zagospodarowania przestrzennego — dla analizy stanu obiektów i urządzeń rekreacyjnych, terenów zielonych oraz opracowania programu ich ochrony i rozwoju.

Opracowano plan przeniesienia poza obręb starego Krakowa mniejszych zakładów przemysłowych. Systematycznie wprowadza się elektryczne i gazowe ogrzewanie mieszkań zamiast węglem. Czynione są starania o bardziej skuteczne oczyszczanie ścieków przemysłowych. W trosce o zdrowie mieszkańców przewiduje się wzrost terenów rekreacyjnych.

Wszystkie te zamierzenia realizowane będą wieloetapowo, należy więc życzyć wytrwałości w pełnej realizacji tych planów.

Jerzy Kurzyński

Zagrożenie przyrody Ojcowskiego Parku Narodowego

W dniu 28 października 1971 r. odbyła się w zamku w Pieskowej Skale konferencja zorganizowana przez Państwową Radę Ochrony Przyrody i Zarząd Ochrony Przyrody oraz Komisję d/s Gospodarczo-Leśnych i Rekultywacyjnych przy Ministerstwie Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, poświęcona ochronie przyrody Ojcowskiego Parku Narodowego, poważnie obecnie zagrożonego przez przemysł. W posiedzeniu wzięli udział przedstawiciele dwóch resortów: Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego oraz Górnictwa i Energetyki z wiceministrem Bolesławem Bartoszkim na czele. Obecni byli także dyrektorzy zjednoczeń większych zakładów przemysłowych Śląska i Okręgu Krakowskiego. Wśród 63 osób uczestniczących w konferencji znajdowało się również liczne grono naukowców, wielu działaczy społecznych oraz przedstawiciele prasy, radia i telewizji.

Podstawą dyskusji, jaka się rozwinęła między przedstawicielami przemysłu a przyrodnikami, była wizja lokalna zagrożonych fragmentów Parku a następnie na posiedzeniu w Pieskowej Skale — trzy wygłoszone referaty: doc. dr Tadeusza Szczęsnego *O przyrodniczym i naukowym znaczeniu Ojcowskiego Parku Narodowego*; prof. dr Jana Judy *O wpływie zakładów przemysłowych na przyrodę Parku*; prof. dr Jana Pałucha *O zagrożeniu Ojcowskiego Parku Narodowego przez ruch motoryzacyjny*.

Zarówno z referatów, jak i z przeprowadzonej dyskusji wynika, że najbardziej niekorzystny wpływ na drzewostan, a zwłaszcza gatunki iglaste Parku wywierają zakłady podległe Ministerstwu Górnictwa i Energetyki (elektrownia Siersza emituje 37,7% ogólnych zanieczyszczeń, Jaworzno II — 11,8%) i Przemysłu Ciężkiego (Huta im. Lenina —

7,4%). Wzrost zanieczyszczenia powietrza gazami (głównie SO_2) i pyłami przemysłowymi powoduje nasilenie procesu wydzielania się posuszu w drzewostanach Parku. Obecnie ilość wydzielanego corocznie posuszu jest 10-krotnie większa od normalnej (przewidywana w planie urządzenia rezerwatowego OPN — 147 m^3 , a wynosi 1400 m^3). W ostatnich la-

Płaszcz lasów na stokach doliny Prądnika w Ojcowskim Parku Narodowym. — The cover of forests on the slopes of the Prądnik valley in the Ojców National Park. Fot. A. Leńkowa

tach obserwuje się również dwukrotny spadek rocznego przyrostu masy drzewnej.

Przedstawiony wyżej stan potwierdzają również badania Wojewódzkiej Stacji San-Epid., prowadzone od 1967 r. Ogólny opad pyłu przez 3 lata przekraczał dopuszczalną wielkość 40 t/km²/rok przewidzianą dla obszarów specjalnie chronionych, przy czym na niektórych stanowiskach norma ta jest przekraczana prawie o 100%. Wartość stężeń SO₂ (dwutlenku siarki) oraz lokalizacja stanowisk w stosunku do wysokości nad poziom morza nasuwają spostrzeżenie, że wielkość stężeń jest wprost proporcjonalna do wysokości terenu nad poziom morza, wobec czego najbardziej narażone są na zanieczyszczenie najwyższe położone partie Ojcowskiego Parku Narodowego.

Dopuszczalne stężenia dwutlenku siarki, tlenków azotu, ołowiu oraz pyłów w powietrzu, wywołane pojazdami mechanicznymi były kilkudziesięciokrotnie przekraczane (por. J. Pałuch — Chronimy przyr. ojcz. Z. 3 1971 s. 42).

Największy niepokój przyrodników budzi, jak podkreślono w dyskusji, budowa w 1978 roku kolejnej elektrowni Jaworzno III, której moc docelowa będzie równa sumie obecnych elektrowni: Jaworzno II, Sierszy i Skawiny. Obecnie masowo z drzewostanu OPN wypada jodła i sosna, a przecież poniesionych strat nie da się w pełni zastąpić jego przebudową.

Przedstawiciele przemysłu podkreślali starania i osiągnięcia resortu Górnictwa i Energetyki w kierunku ochrony powietrza, jednakże ich wypowiedzi nie natchnęły nikogo optymizmem, gdyż spadek zanieczyszczenia pyłami przy jednoczesnym wzroście produkcji będzie niewielki; np. do roku 1985 w rejonie Jaworzna nastąpi w porównaniu z rokiem 1968 spadek emisji pyłów ze 172 tys. ton rocznie do 103 tys. ton, ale równocześnie nastąpi 4-krotny wzrost emisji zanieczyszczeń gazowych. Przedstawiciele z resortu górnictwa starali się również podważać wiarygodność danych zawartych w referacie prof. J. Judy.

Spośród kilku koncepcji ratowania lasów Ojcowskiego Parku Narodowego najbardziej godna uwagi wydaje się propozycja prof. dr Tadeusza Skawiny dotycząca powołania zespołu ekspertów dla przeanalizowania wpływu elektrowni Jaworzno III na środowisko przyrodnicze Parku oraz dokooptowanie reprezentantów przemysłu do Rady Naukowej Parku, na której forum częściej byłyby dyskutowane problemy zagrożenia przyrody ojcowskiej przez przemysł.

Prof. dr Tadeusz Molenda w celu ograniczenia zanieczyszczeń gazowych postulował dokonanie przez resort górnictwa zastąpienia węgla o wysokiej zawartości siarki, węglem o niskiej zawartości siarki w zakładach przemysłowych w rejonie Ojcowa oraz zastosowanie znanej we współczesnej technice metody odsiarczania węgla, bez względu na wstępny koszt wprowadzenia tej operacji.

Problematyczne będzie istnienie Parku Ojcowskiego, prawdziwego unikatku w skali europejskiej, za lat kilkanaście, to jest po wybudowaniu elektrowni Jaworzno III i huty Centrum w rejonie Ząbkowic. Zanieczyszczenie powietrza oddziaływać będzie nie tylko na drzewa szpilkowe lecz także na liściaste, roślinność runa i faunę Parku.

Józef Partyka

IX Krajowy Zjazd Ligi Ochrony Przyrody w Warszawie

W dniach 6—8 października 1972 r. obradował w Warszawie IX Krajowy Zjazd Ligi Ochrony Przyrody. W Zjeździe uczestniczyło około 300 delegatów LOP oraz zaproszeni przedstawiciele: ZSRR, Czech, Słowacji i NRD. Uczestnicy Zjazdu uczcili minutą ciszy pamięć przyrodników zasłużonych dla idei ochrony przyrody: prof. Władysława Szafera, prof. Bronisława Szafrana, mgr inż. Waclawa Gawareckiego, którzy odeszli na zawsze w ostatnim czterolecu. W przekazanych Zjazdowi wielu depeszach i życzeniach pomyślnych obrad przejawili się docenienie prac Ligi.

Przewodniczącą Rady Państwa PRL prof. dr Henryk Jabłoński m. in. powiedział: „*Dynamiczny rozwój Polski Ludowej, rozbudowa przemysłu i postępująca urbanizacja kraju wymagają zwracania coraz większej uwagi nie tylko na ochronę naturalnego środowiska, ale i jego rozwój zgodnie z potrzebami współczesnego i przyszłych pokoleń Polaków.*” Minister Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego mgr inż. Jerzy Poko wypowiedział słowa: „*Liga Ochrony Przyrody współpracując z Państwową Radą Ochrony Przyrody i Ministerstwem Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego spełnia swoją ważną i niezastąpioną rolę przez mobilizowanie społeczeństwa, przede wszystkim zaś młodzieży, do zajmowania świadomej postawy wobec zjawisk współczesności, w których uzewnętrznia się zagrożenie środowiska przyrodniczego.*”

Podczas Zjazdu udekorowano wielu zasłużonych działaczy LOP odznaczeniami państwowymi i honorowymi odznakami LOP. Sprawy organizacyjne obejmowały referat sprawozdawczo-propagandowy Prezesa Zarządu Głównego LOP i sprawozdanie Głównej Komisji Rewizyjnej oraz wybory władz naczelnych stowarzyszenia. Prezesem ZG LOP został wybrany ponownie mgr inż. Wiesław Janiszewski. Referat problemowy na Zjeździe wygłosił prof. dr Włodzimierz Michajłow — Sekretarz Wydziału Nauk Biologicznych Polskiej Akademii Nauk na temat: *Człowiek i jego środowisko*. Profesor zakończył swą wypowiedź wnioskami, które streścić można w następujący sposób: odpowiedzialność za skażenie środowiska spoczywa na Rządzie każdego kraju. Ludność ma prawo do życia w zdrowym, nieskażonym środowisku, wobec tego należy koordynować współpracę narodów, podejmować kompleksowe badania naukowe a osiągnięcia wdrażać do praktyki i działalności spo-